

**Γλώσσα Β΄ Δημοτικού**

**Ταξίδι στον κόσμο  
της γλώσσας**

**ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ**

**Τόμος 1ος**

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /  
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων  
σπουδών και συγγραφή νέων  
εκπαιδευτικών πακέτων»**

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Δημήτριος Γ. Βλάχος**

**Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ**

***Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου***

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων**

**βιβλίων και παραγωγή**

**υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού**

**με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το**

**Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου**

**Γεώργιος Τύπας**

***Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου***

**Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου**

**Γεώργιος Οικονόμου**

***Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου***

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από**

**το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και**

**25% από εθνικούς πόρους.**

## ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ζωή Γαβριηλίδου, Επικ. Καθ. του  
Δημοκρίτειου Πανεπ. Θράκης,  
Μαρία Σφυροέρα, Επικ. Καθηγ. του  
Δημοκρίτειου Πανεπιστημ. Θράκης  
Λουκία Μπεζέ, Καθηγ. του Δημοκρ.  
Πανεπιστημίου Θράκης

## ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Άννα Παγοροπούλου, Επικ. Καθηγ.  
του Πανεπιστημίου Αθηνών  
Νικόλαος Κουτσός,  
Σχολικός Σύμβουλος  
Ιωάννης Μπάρτζης, Εκπαιδευτικός

## ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Άντα Γανώση,  
Σκιτσογράφος - Εικονογράφος

## ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αγγελική Τσαμπάζη

**ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ**  
**ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ**

**Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του**  
**Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος**  
**του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ**

**Μαρία Καράμπελα, Εκπαιδευτικός**

**ΕΞΩΦΥΛΛΟ**

**Παναγιώτης Γράββαλος,**  
**Εικαστικός Καλλιτέχνης**

**ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ**  
**ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.**

**Η προσαρμογή του βιβλίου έγινε**  
**από την Ομάδα ανάπτυξης ψηφιακού**  
**εκπαιδευτικού υλικού προσβάσιμου**  
**από αμβλύωπες μαθητές, του έργου**  
**«Σχεδιασμός και Ανάπτυξη**  
**προσβάσιμου εκπαιδευτικού και**  
**εποπτικού υλικού για μαθητές με**  
**αναπηρίες – Οριζόντια Πράξη».**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,  
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ  
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Ζωή Γαβριηλίδου  
Μαρία Σφυρόερα Λουκία Μπεζέ**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:  
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.**

**Γλώσσα Β΄ Δημοτικού**

**Ταξίδι στον κόσμο  
της γλώσσας**

**ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΕΥΧΟΣ**

**Τόμος 1ος**





Αγαπημένο μου ημερολόγιο μόλις  
γυρίσαμε από τη Χωχαρούπα. Είναι  
μια χώρα με **καταγάλανο** ουρανό.

Τα σπίτια είναι **χαμηλά σαν** ψεύτικα.

Η Χωχαρούπα έχει **μεγάλα** πάρκα

με **ψηλά** δέντρα **σαν** γίγαντες και

με **μυρωδάτα** λουλούδια. Τα παιδιά

είναι πάντα **γελαστά**, φορούν

**χρωματιστά** καπέλα και διαβάζουν

**ενδιαφέροντα** βιβλία.

Εκεί συνάντησα και ένα **περίεργο**

ζώο, το **χωχαρουπάκι**.

Είναι **πολύχρωμο** **σαν** ουράνιο τόξο,  
έχει **κίτρινα** αυτιά, **πορτοκαλί** μύτη,

μια **φουντωτή** ουρά σαν σκιουράκι,

και μιλά με **σιγανή** και **τραγουδιστή**

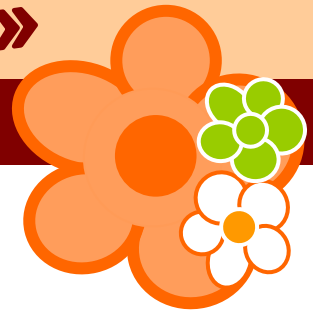
φωνή.

Καλό μου ημερολόγιο, νομίζω ότι

δε θα ξεχάσω ποτέ αυτό το ταξίδι!

# ΕΝΟΤΗΤΑ 9

## «Που λες, είδα...»



**Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:**

- ✓ Να βρίσκεις τις λέξεις και τις φράσεις που μας βοηθούν να περιγράψουμε.
- ✓ Να περιγράφεις» κάτι που είδες ή φαντάστηκες.
- ✓ Ποιες λέμε **αντίθετες** και ποιες **συνώνυμες** λέξεις.
- ✓ Να σχηματίζεις επίθετα που δηλώνουν «περισσότερο από».
- ✓ Να κλίνεις αρσενικά ουσιαστικά σε **-ας**.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το **ΤΟΝ** από το **ΤΩΝ**.
- ✓ Να διαβάζεις και να γράφεις σωστά δύο ή περισσότερα σύμφωνα στη σειρά.



Όταν γύρισε από τη Χωχαρούπα, η Χαρά ζωγράφισε στο ημερολόγιό της την εικόνα στη σελίδα 7 και έγραψε τις εντυπώσεις της.



Διάβασε όσα έγραψε η Χαρά στο ημερολόγιό της και πες:

- ✨ Πώς είναι τα σπίτια, τα πάρκα, τα δέντρα και τα λουλούδια στη Χωχαρούπα;
- ✨ Πώς είναι τα παιδιά στη Χωχαρούπα;
- ✨ Τι φορούν;
- ✨ Πώς είναι ο ουρανός της Χωχαρούπας;
- ✨ Πώς είναι το χωχαρουπάκι;

Μάθε να γράφεις **σωστά**  
την τελευταία πρόταση από  
το ημερολόγιο της Χαράς.

Παρατήρησες ότι οι λέξεις με  
τα **μπλε** γράμματα στο κείμενο  
της Χαράς σε βοήθησαν να  
καταλάβεις πώς είναι  
η Χωχαρούπα;  
Τις λέξεις αυτές τις λέμε **επίθετα**.



▶▶ Πήγαινε στις σελίδες 26 και 27  
του **Τετραδίου Εργασιών**  
(2ος τόμος) και κάνε τις **ασκήσεις**  
**1** και **2**.

2



Ο Λουκάς και η Γαλήνη  
παρατήρησαν άλλα πράγματα  
στη Χωχαρούπα.

Έλεξαν και ξαναέλεξαν  
για μια μηχανή που είχαν δει...  
Παρατήρησε την εικόνα και διάβασε  
τα δύο κείμενα.



Που λες, είδα μια μηχανή  
με καλώδια, λαμπάκια  
και ένα κουμπί.  
Είχε κεραία, τρύπες,  
ακουστικό και αριθμούς.

**Που λες, είδα μια μαύρη μηχανή με στριφογυριστά καλώδια, με κίτρινα λαμπάκια και ένα μεγάλο πορτοκαλί κουμπί. Στο πάνω μέρος είχε μια κόκκινη κεραία και μια κόκκινη λάμπα. Πιο χαμηλά είχε μία σειρά από τρύπες, στο δεξιό μέρος είχε ένα πράσινο ακουστικό και στο κάτω μέρος είχε κάτι που έμοιαζε με ρολόι με μεγάλους αριθμούς.**



- ☀ Ποιο από τα δύο κείμενα μας βοηθά να καταλάβουμε καλύτερα πώς είναι η μηχανή;
- ☀ Ποιες λέξεις βοηθούν να περιγράψουμε τη μηχανή;
- ☀ Βάλε αυτές τις λέξεις σε κύκλο.

3



Διάλεξε, στην επόμενη σελίδα, για κάθε ουσιαστικό δύο επίθετα που του ταιριάζουν. Ένωσε τα επίθετα αυτά με την εικόνα.

Έπειτα μάθε να τα γράφεις σωστά.

## ΕΠΙΘΕΤΑ

λεπτός χοντρός  
αδύνατος όρθιος  
καθιστός

μονόχρωμη  
πολύχρωμη  
μεγάλη μικρή

ωραίο παλιό  
άσχημο  
καινούριο

## ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ



κύριος



ομπρέλα



σπίτι



Τώρα πήγαινε στη σελίδα 28  
στο **Τετράδιο Εργασιών (2ος τόμος)**.  
Στην **άσκηση 3** θα βρεις επίθετα,  
για να περιγράψεις και εσύ κάτι.

4



Τα επίθετα που δε διάλεξες για να περιγράψεις τον κύριο, την ομπρέλα και το σπίτι είναι τα αντίθετα αυτών που διάλεξες.



Βάγια, έχουμε επίθετα που σημαίνουν το αντίθετο. Όμως τα επίθετα λεπτός και αδύνατος δε σημαίνουν το ίδιο;



Ναι, σημαίνουν περίπου το ίδιο και λέγονται συνώνυμα.



Για να βρεις **αντίθετα** και **συνώνυμα** επίθετα, πήγαινε στις ασκήσεις **4** και **5**, στις σελίδες 29-31 του **Τετραδίου Εργασιών** (2ος τόμος).

5



**Χρήσιμες λέξεις τα επίθετα!**  
Μας βοηθούν να λέμε πώς είναι κάτι, δηλαδή να το περιγράψουμε. Θα σας δείξω όμως και έναν άλλο τρόπο για να περιγράφετε!



Η Χαρά έγραψε στο ημερολόγιό της:

Τα **σπίτια** είναι **χαμηλά** σαν **ψεύτικα**.

Η Χωχαρούπα έχει μεγάλα πάρκα  
με ψηλά δέντρα **σαν** γίγαντες...  
...το χωχαρουπάκι. Είναι  
πολύχρωμο **σαν** ουράνιο τόξο,  
έχει... μια φουντωτή ουρά **σαν**  
σκιουράκι...

Αυτή η πράσινη λεξούλα,  
το **σαν**, μας βοηθά να  
καταλαβαίνουμε και να λέμε με  
τι μοιάζει κάτι, δηλαδή να  
φτιάχνουμε παρομοιώσεις.

**σαν**



6



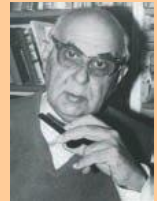
Διάβασε στην επόμενη σελίδα και  
πες με τι μοιάζει ο Μέγας  
Καρχαρίας.

Η λέξη **σαν** θα σε βοηθήσει...

**Ο Μέγας Καρχαρίας, μακρύς σαν  
λεωφορείο, φαρδύς σαν βυτιοφόρο,  
δυνατός σαν άρμα, γρήγορος σαν  
πύραυλος, είναι νικητής σε κάθε  
πάλη. Γι' αυτό και τον ονόμασαν  
Μεγάλο!**

**Βαγγέλης Ηλιόπουλος,  
«Τριγωνοψαρούλης εναντίον  
Μεγάλου Καρχαρία», εκδ. Πατάκη**

**Στο περιγιάλι το κρυφό κι  
άσπρο σαν περιστέρι...**



**Γιώργος Σεφέρης**

**Τη δροσιά κάνει να λάμπει  
σαν διαμάντι στα κλαριά.**



**Κωστής Παλαμάς**

**Η λίμνη φαντάζει  
σαν ασημένιος κάμπος.**



**Ζαχαρίας Παπαντωνίου**

**19 / 10-11**

**Αντίγραψε στο τετράδιό σου αυτό που έγραψε ο Ζ. Παπαντωνίου και μάθε να το γράφεις σωστά.**

▶▶ Πήγαινε στις σελίδες 32 και 33 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)** και κάνε τις **ασκήσεις 6 και 7.**

7



Σκέφτηκα να γράψω στο ημερολόγιό μου «**δέντρα πιο ψηλά από γίγαντες**» και «**φωνούλα πιο σιγανή από ψίθυρο**».



**Δέντρα πιο ψηλά, δηλαδή  
ψηλότερα, και φωνή  
πιο σιγανή, δηλαδή  
σιγανότερη!**



**Ο Αρμπέν, που άκουγε αυτά που  
έλεγαν η Χαρά και η Βάγια, έφτιαξε  
τα παρακάτω στιχάκια. Μπορείς να  
συνεχίσεις; Μην ξεχάσεις να βάλεις  
τελεία όπου πρέπει.**

**Το πιο όμορφο είναι ομορφότερο,  
το πιο ψηλό ψηλότερο.  
Θα φύγω με το κότερο!**

**Ο πιο παλιός .....  
η πιο λευκή .....  
το πιο λεπτό .....  
Θα πάρω ελικόπτερο!**

**☀ Κατάλαβες τι έκανε ο Αρμπέν;**

**Αν θέλετε, μπορείτε να χωριστείτε σε ομάδες και να συνεχίσετε αυτό το παιχνίδι στην τάξη!**



**8**



**Η Χαρά ζήτησε να διαβάσει το ημερολόγιο που κρατούσε η μαμά της, όταν ήταν παιδί. Το άνοιξε και να τι διάβασε:**

**17 Νοεμβρίου 1973**

**Αγαπητό ημερολόγιο, από προχτές ακούμε στο ραδιόφωνο έναν παράξενο σταθμό. Είναι ο ραδιοσταθμός των φοιτητών, που καλούν τους Αθηναίους να πάνε στο Πολυτεχνείο. Κατεβήκαμε και εμείς μαζί με τον μπαμπά να δούμε,**

**22 / 11-12**

όπως είπε ο μπαμπάς, κάτι «γενναία παιδιά».

Φτάσαμε σε ένα μεγάλο κτίριο σαν αρχαίο, που γύρω του είχε μια μεγάλη αυλή με κάτι δέντρα που νομίζω πως τα λένε φοίνικες. «Αυτό είναι το Πολυτεχνείο» είπε ο μπαμπάς μου. Γύρω από την αυλή είχε ψηλά σιδερένια κάγκελα. Πάνω τους ήταν ανεβασμένοι πολλοί νέοι, κορίτσια και αγόρια, ο ένας δίπλα στον άλλο, που φώναζαν δυνατά «Ψωμί, παιδεία, ελευθερία». «Ποπό! Σαν φυλακισμένοι είναι εκεί μέσα» είπα στον μπαμπά μου, και εκείνος μου είπε γελώντας: «Αυτοί είναι οι μόνοι ελεύθεροι». Όλο με αινίγματα μιλά ο μπαμπάς αυτές τις μέρες!

Οι τοίχοι μέσα και έξω από την αυλή ήταν γραμμένοι με περίεργες φράσεις. Τι γινόταν έξω από την

**αυλή! Πολύς κόσμος είχε μαζευτεί και κάποιοι ήταν πολύ συγκινημένοι. Κάτι μεγάλα μπλε αυτοκίνητα, που έμοιαζαν με κλουβιά, ήταν σταματημένα απέξω. Ένα κόκκινο βαρέλι, σαν και αυτό που έχει η γιαγιά μου στην αυλή της για το πετρέλαιο, ήταν στη μέση του δρόμου, και μέσα έκαιγε φωτιά. Είχε πολύ καπνό γενικά, δεν ξέρω αν έφταιγε η φωτιά από το βαρέλι ή κάτι άλλο. Έτσουξαν τα μάτια μας, γι' αυτό ο μπαμπάς είπε να επιστρέψουμε στο σπίτι.**

**Στο σπίτι ο μπαμπάς άνοιξε το ραδιόφωνο και άκουγε σκεφτικός τα παιδιά του Πολυτεχνείου. Νομίζω ότι ποτέ άλλοτε δεν τον είχα δει τόσο αναστατωμένο!**

**Πόσο θα ήθελα να ήμουν μεγάλη και να ήμουν μέσα στην αυλή**

του Πολυτεχνείου, να φωνάζω και εγώ σκαρφαλωμένη στα κάγκελα...

Υ. Γ. Αλήθεια, τι έγινε ακριβώς στο Πολυτεχνείο; Να ρωτήσω αύριο τον μπαμπά.



- ✦ Ποιος έγραψε αυτό το κείμενο; Πότε;
- ✦ Πώς ήταν το Πολυτεχνείο; Βρες τις φράσεις που σε βοηθούν να το περιγράψεις.
- ✦ Ποιοι ήταν μέσα στο Πολυτεχνείο; Τι φώναζαν;
- ✦ Τι γινόταν έξω από την αυλή του Πολυτεχνείου;

☀️ Τι βλέπεις στις εικόνες;



☀️ Μπορείς να τις περιγράψεις;



**Μάθε να γράφεις σωστά  
την πρόταση με τα έντονα  
γράμματα από το προηγούμενο  
κείμενο στη σελίδα 24.**

**Ζητήστε από τους μεγαλύτερους να  
σας πουν τι έγινε στο Πολυτεχνείο  
και κρατήστε σημειώσεις. Αν βρείτε,  
φέρτε στην τάξη φωτογραφίες,  
εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία,  
για να τα δούμε όλοι μαζί  
και να συζητήσουμε.**

**Στο τέλος μπορείτε να κάνετε  
μια ομαδική ζωγραφιά  
για το Πολυτεχνείο.**

**9**



**Διάβασε τώρα ένα ποίημα που  
έμαθε η Χαρά στη Χωχαρούπα.  
Διάβασε και τα σχόλια της Βάγιας,  
όταν το άκουσε.**



## **Ο κόρακας και η αλεπού**

**«Θα άξιζε να ήσουν, κόρακα,  
και άρχοντας ακόμα,  
αν θα μπορούσε να μιλεί  
τ' αγγελικό σου στόμα».**

**«Κρα!...» Πάει το κρέας που**

**άρπαξε!...**

**κι η αλεπού στον τόνο  
το γνώρισμό της: «Κόρακα,  
μυαλό σου λείπει μόνο!...»**

**Διονύσιος Τροβάς**

Το ποίημα στην προηγούμενη σελίδα βγαίνει από ένα μύθο του Αισώπου. Ο Αίσωπος ήταν ένας σοφός άντρας, που έζησε πριν από πολλούς αιώνες. Έγραψε μύθους με ζώα, τους οποίους διαβάζουμε μέχρι σήμερα.



Μάθε να γράφεις **σωστά**  
την πρώτη πρόταση  
από τα λόγια της Βάγιας.

**Τώρα συμπλήρωσε τον πίνακα  
στην επόμενη σελίδα.**

## ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	ο	αιών <b>ας</b>	.....	.....
Γενική	του	αιών <b>α</b>	άντ <b>ρα</b>	κόρα <b>κα</b>
Αιτιατική	τον	.....	άντ <b>ρα</b>	.....
Κλητική	-	.....	.....	.....

## ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	οι	αιών <b>ες</b>	.....	.....
Γενική	των	.....	.....	κορά <b>ων</b>
Αιτιατική	τους	.....	.....	.....
Κλητική	-	αιών <b>ες</b>	άντ <b>ρες</b>	κόρα <b>κες</b>



Πήγαινε στις σελίδες 34-37 του  
Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)  
και κάνε τις ασκήσεις **8**, **9** και **10**.

**Αύριο Ανθολόγιο**

# ΕΝΟΤΗΤΑ 10

## ΠΡΟΣΟΧΗ! Τι λέει εκεί;



**Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:**

- ✓ Να βρίσκεις πληροφορίες από πινακίδες, ανακοινώσεις, μικρές αγγελίες και αφίσες.
- ✓ Να φτιάχνεις και εσύ μικρές αγγελίες και αφίσες.
- ✓ Τι είναι τα ακρωνύμια.
- ✓ Να ξεχωρίζεις το οριστικό άρθρο.
- ✓ Κάποιες λέξεις που έχουν όμοια σύμφωνα.
- ✓ Να κλίνεις τα αρσενικά ουσιαστικά σε -ης.

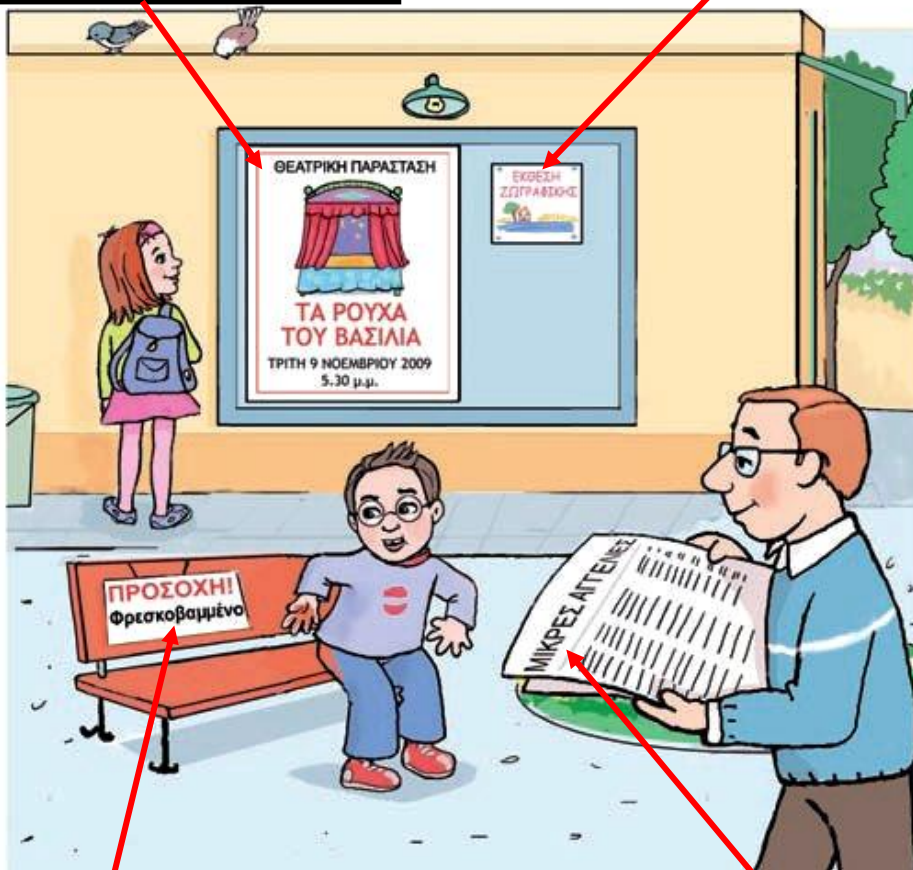
**ΘΕΑΤΡΙΚΗ  
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ**



**ΤΑ ΡΟΥΧΑ  
ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ**

**ΤΡΙΤΗ 9  
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ  
2009 5.30 μ.μ.**

**ΕΚΘΕΣΗ  
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ**



**ΠΡΟΣΟΧΗ!**  
**Φρεσκοβαμμένο**

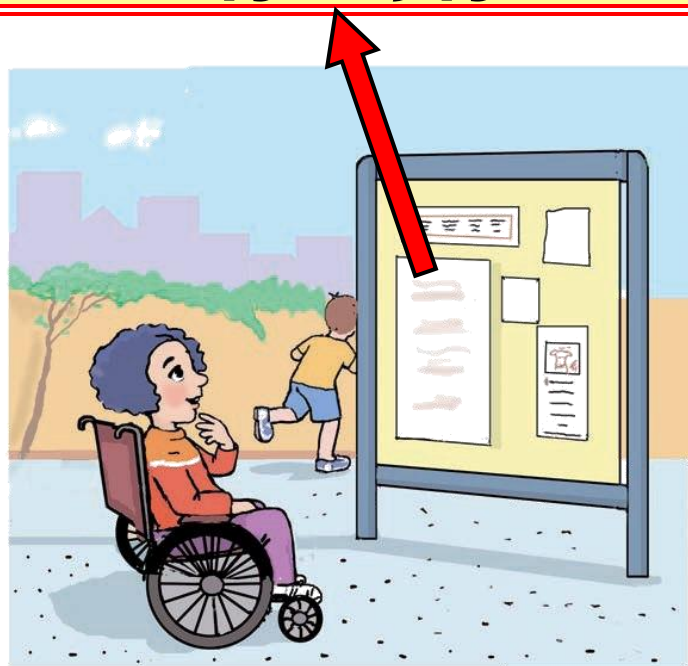
**ΜΙΚΡΕΣ  
ΑΓΓΕΛΙΕΣ**

**«Το σχολείο θα πραγματοποιήσει επίσκεψη στο λαογραφικό μουσείο της πόλης.**

**Όποιος επιθυμεί να λάβει μέρος στην επίσκεψη μπορεί να δηλώσει συμμετοχή στη δασκάλα ή στον δάσκαλο της τάξης του».**



**ΠΡΟΣ  
ΚΥΛΙΚΕΙΟ**



**Παρατήρησε τις εικόνες στις σελίδες 32 και 33, διάβασε τι γράφουν και πες.**

- ☀️ Τι διαβάζει η Χαρά, τι ο Αρμπέν και τι η Γαλήνη;
- ☀️ Τι έπαθε ο Λουκάς; Γιατί το έπαθε;
- ☀️ Τι διαβάζει ο κυρ Κώστας, ο επιστάτης;
- ☀️ Σε τι χρησιμεύουν αυτά που διαβάζουν οι φίλοι μας στις εικόνες;

1



Η Χαρά διαβάζει ένα ωραίο βιβλίο. Διάβασε μαζί της.

## Ιστορία για το τσίρκο

Ώρα οχτώ ακριβώς. Στο τσίρκο ανάβουν όλα τα φώτα. Ο κόσμος παίρνει τη θέση του. Μια μυρωδιά άχυρου ανεβαίνει από την πίστα και μπλέκεται μ' ένα άρωμα από ξεφλουδισμένα πορτοκάλια.

Τα παιδιά καθισμένα μιλάνε και ξετυλίγουν καραμέλες. Ο κόσμος συγκεντρώνεται όλο και περισσότερο. Ανεβοκατεβαίνει με θόρυβο τα ξύλινα σκαλοπάτια. Οι ταξιθέτριες πουλάνε προγράμματα. Οι μουσικοί δοκιμάζουν τα μπρούντζινα όργανά τους. Τα παιδιά τριγύρω διαβάζουν δυνατά τις φωτεινές επιγραφές:

**«ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ»**  
ή **«ΕΞΟΔΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ»**. Κι όλο ρωτάνε τους δικούς τους πότε θ' αρχίσει.

Ξαφνικά, τα φώτα χαμηλώνουν και η μουσική αρχίζει να παίζει, ενώ στην πίστα μπαίνει ο παρουσιαστής:  
- Κυρίες και κύριοι...



Γιώργος Μαρίνος, «Ιστορία για το τσίρκο», εκδ. Κέδρος

- ✨ Έχεις πάει ποτέ σε τσίρκο;
- ✨ Αν ναι, πώς έμαθες ότι το τσίρκο θα ερχόταν στον τόπο σου;
- ✨ Τι διαβάζουν δυνατά τα παιδιά στο τσίρκο;
- ✨ Τι άλλες επιγραφές θα μπορούσε να διαβάσει κάποιος σε ένα τσίρκο;

**Μάθε να γράφεις σωστά  
τις τρεις πρώτες προτάσεις  
του κειμένου.**



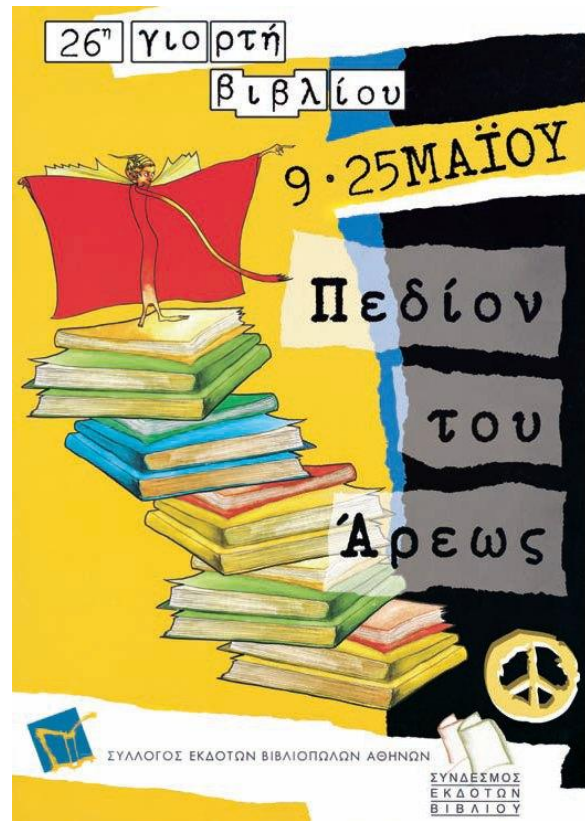
**Παρατήρησε τις επιγραφές  
που υπάρχουν στο σχολείο σου ή  
στη γειτονιά σου και αντίγραψέ τις  
στο τετράδιό σου.**

**Τι επιγραφές θα μπορούσατε  
να βάλετε στην τάξη σας;  
Θέλετε να τις φτιάξετε;**

2



Παρατήρησε  
την αφίσα,  
διάβασε τι γράφει  
και πες.



26η γιορτή βιβλίου

9 - 25 ΜΑΪΟΥ

Πεδίον του Άρεως

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΚΔΟΤΩΝ  
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΩΝ  
ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΚΔΟΤΩΝ  
ΒΙΒΛΙΟΥ

- ✱ Ποιο γεγονός αναγγέλλει;
- ✱ Ποιος διοργανώνει αυτό το γεγονός;
- ✱ Πότε θα πραγματοποιηθεί;
- ✱ Πού;
- ✱ Έχουν όλα τα γράμματα της αφίσας το ίδιο μέγεθος;
- ✱ Ποια είναι πιο μεγάλα; Γιατί;

**Η αφίσα θέλει να τραβήξει την προσοχή μας. Αναγγέλλει ένα γεγονός, ένα θέαμα, μια εκδήλωση. Δίνει πληροφορίες (ποιος, τι, πού, πότε). Είναι γραμμένη με έντονα γράμματα, πεζά και κεφαλαία. Συχνά έχει διάφορα χρώματα, φωτογραφίες ή σχέδια.**





Για να δεις και να φτιάξεις αφίσες, πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών (2ος τόμος)**, στις ασκήσεις **1** και **2** στις σελίδες 40-44.

3



Διάβασε.



**ΠΡΟΣΟΧΗ! Ο ΣΚΥΛΟΣ ΔΑΓΚΩΝΕΙ.**

**Προσέξτε το σκύλο, δαγκώνει!**



**Σύγκρινε τις δύο φράσεις.  
Σε τι διαφέρουν;**

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** με **ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ** και μάθε να γράφεις σωστά όσες από τις παρακάτω φράσεις θα μπορούσες να **διαβάσεις** ή να **γράψεις** σε μια πινακίδα.

- \* Απαγορεύεται το παρκάρισμα.
- \* Κλείνετε την πόρτα.
- \* Δεν επιτρέπεται να παρκάρετε σε αυτό το σημείο.
- \* Σας παρακαλώ πολύ να κλείνετε την πόρτα κάθε φορά που μπαίνετε.
- \* Ενοικιάζεται.
- \* Αυτό το σπίτι που βλέπετε ενοικιάζεται.



Να θυμάσαι ότι στα **ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ** δε βάζουμε τόνο.

Υπογράμμισε τώρα όσες από τις παραπάνω φράσεις θα μπορούσες να **πεις** ή να **ακούσεις**.

▶▶ Πήγαινε στις σελίδες 44-48 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)** και κάνε τις **ασκήσεις 3** και **4**.

4



Τώρα διάβασε το παρακάτω κείμενο.

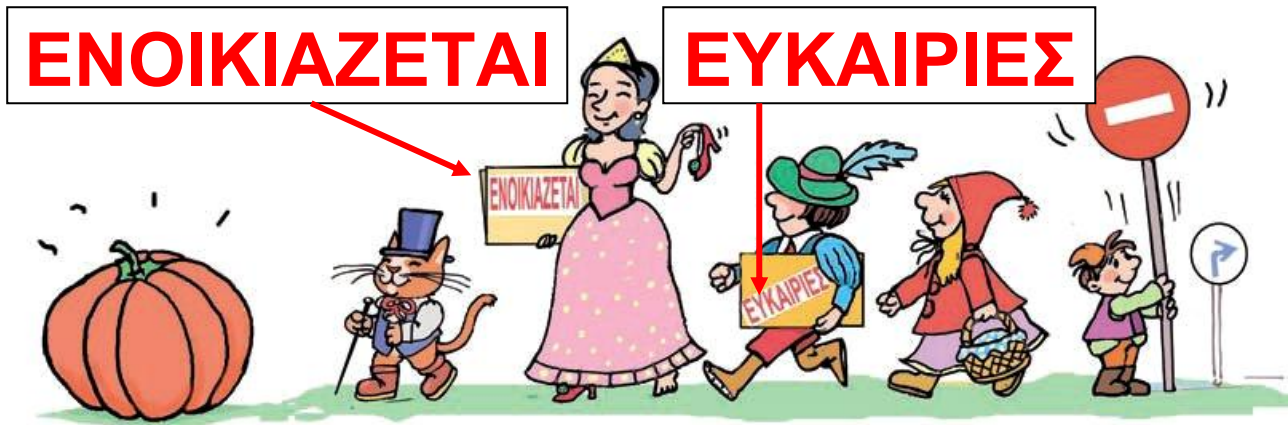
## Η επανάσταση των παραμυθιών

Ένα όμορφο φθινοπωριάτικο πρωί, μια παραμυθένια συντροφιά πέρασε **τις** χορταριασμένες **πύλες της** παραμυθοχώρας και πήρε **την** ασφαλτο για **την** πόλη **των** ανθρώπων.

Μπροστά μπροστά πήγαινε  
ο Παπουτσωμένος Γάτος, πίσω  
η Σταχτοπούτα, που κρατούσε  
ένα μεγάλο φάκελο με **μικρές  
αγγελίες** «ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ», ξοπίσω  
της ο γενναίος Ραφτάκος, που  
κρατούσε ένα μεγάλο φάκελο  
«ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ» για φορτηγάκια,  
ύστερα η Κοκκινοσκουφίτσα και  
τελευταίος ο Κοντορεβιθούλης, που  
άφηνε πίσω τους ψεύτικα σήματα  
της τροχαίας, για να μην μπορεί  
κανείς να τους ακολουθήσει.

Κι όταν έφτασε η μαγική ώρα  
των μεταμορφώσεων κι η κολοκύθα  
έγινε πάλι χρυσή καρότσα, όλοι  
πήδησαν μέσα, απέραντα  
ευτυχισμένοι.

Ζωή Βαλάση, «Η επανάσταση  
των παραμυθιών», εκδ. Γνώση



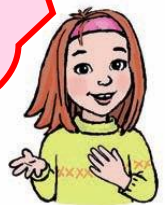
- ✦ Πού πηγαίνει η παραμυθένια συντροφιά;
- ✦ Από ποιους γνωστούς ήρωες παραμυθιών αποτελείται η παραμυθένια συντροφιά;
- ✦ Τι κρατά η Σταχτοπούτα;
- ✦ Ξέρεις τι είναι οι μικρές αγγελίες;

Μάθε να γράφεις **σωστά** την πρώτη πρόταση του κειμένου.



Χωριστείτε σε δύο ομάδες και συγκεντρώστε όσες πιο πολλές μικρές αγγελίες μπορείτε. Συζητήστε στην τάξη για τα χαρακτηριστικά τους. Έπειτα φτιάξτε και εσείς τις δικές σας μικρές αγγελίες και κάντε διαγωνισμό. Κερδίζει όποιος γράψει τη μικρή αγγελία με τις λιγότερες λέξεις.

Να σας πω την αγγελία που έγραψα;  
«Πωλούνται παλιά τεύχη περιοδικού Χωχαρούπα.  
Πληροφορίες Χαρά.  
Τηλ.: 2310-001515».



5



Συμπλήρωσε τον πίνακα στην επόμενη σελίδα με τις λέξεις με τα έντονα γράμματα του κειμένου 4.

## ΤΟ ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ

### ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

	Αρσενικό	Θηλυκό
Ονομαστική	.....	.....
Γενική	ΤΟΥ	.....
Αιτιατική	ΤΟΝ	.....

### ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	ΟΙ	ΟΙ
Γενική	.....	.....
Αιτιατική	ΤΟΥΣ	.....

### Ουδέτερο

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΛΗΘΥ-ΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ
Ονομαστική	ΤΟ	ΤΑ
Γενική	ΤΟΥ	ΤΩΝ
Αιτιατική	ΤΟ	ΤΑ

Τα ο, η, το είναι οριστικά άρθρα. Τα χρησιμοποιούμε όταν μιλούμε για ορισμένο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Για παράδειγμα,  
ο μπαμπάς του Λουκά,  
η γάτα της Χαράς,  
το μολύβι του Αρμπέν.



Διάβασε δυνατά το παρακάτω ποίημα.

## Πέντε ποντικοί

Στο σκοτάδι μαστορεύουν πέντε  
ΠΟΝΤΙΚΟΪ.  
Τι σκεπάρνια! Τι πριόνια!  
Τι μαστορική!

Σε ντουλάπι νοικοκύρη βάλθηκαν  
να μπουν.  
Κρατς ο ένας, κριτς ο άλλος κόβουν  
και τρυπούν.  
Είναι νύχτα και στον ύπνο το 'ριξαν  
βαριά.  
Ετεμπέλιασε ο γάτος δίπλα  
στη φωτιά.  
Μόνο η φάκα στο ντουλάπι  
κάθεται ξυπνή  
κι αφουγκράζεται τον κλέφτη, κι  
ώρες αγρυπνεί.

Ζαχαρίας Παπαντωνίου



Μάθε να γράφεις **σωστά**  
το πρώτο δίστιχο.



Μπορείς να βοηθήσεις τη Γαλήνη να συμπληρώσει τους παρακάτω πίνακες;

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	ο	.....
Γενική	του	κλέφτη
Αιτιατική	τον	.....
Κλητική	-	κλέφτη
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	οι	.....
Γενική	των	κλεφτών
Αιτιατική	τους	κλέφτες
Κλητική	-	κλέφτες

## ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	ο	ποιητής	νοικοκύρης
Γενική	του	.....	.....
Αιτιατική	τον	.....	.....
Κλητική	-	ποιητή	νοικοκύρη

## ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	οι	.....	.....
Γενική	των	.....	νοικοκύρηδων
Αιτιατική	τους	.....	.....
Κλητική	-	ποιητές	νοικοκύρηδες



Τώρα πήγαινε στις σελίδες 49-51 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)** και κάνε τις ασκήσεις **5**, **6** και **7**.



8



Διάβασε τον παρακάτω διάλογο.



- Βάγια, γιατί η δασκάλα μου διόρθωσε τη λέξη «θάλασα»;



- Γιατί η λέξη «θάλασσα» γράφεται με δύο σ.



- Ναι, όμως είτε τη γράψω με ένα σ είτε με δύο, διαβάζεται το ίδιο, έτσι δεν είναι, Βάγια;



- Ακριβώς! Πρέπει, ωστόσο, να γράφεις σωστά τη λέξη.



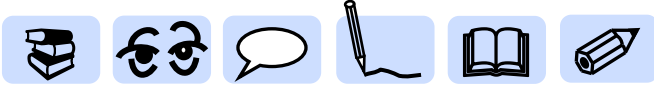
Για να δεις και άλλες λέξεις με δύο όμοια σύμφωνα, πήγαινε στις σελίδες 51-53 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)** και κάνε την **άσκηση 8**.



**Αύριο Ανθολόγιο**

# ΕΝΟΤΗΤΑ 11

## Τι βιβλίο είναι αυτό;



### Γέφυρα από σίδηρο και μέλι



Την άλλη μέρα η Μαντλίν πήρε μαζί της το Λεό, τη Γιασμίν, το Γιτζάκ, τη Μεβέτ, την Αϊλίν και πολλά πολλά άλλα παιδιά, που κάθισαν στην άκρη του Αρυφέγη, το ένα κοντά στο άλλο, κι έκαναν μια τεράστια γραμμή δίπλα στο νερό.

Αλλά και τα παιδιά της απέναντι όχθης ήρθαν στην άκρη του νερού κι έκαναν άλλη μια τεράστια γραμμή. Ήταν εκεί ο Χάρης, η Μελίνα, ο Λουκάς, η Ρεβέκκα, η Μαρία, όλα τα παιδιά της Μεγαλώπης. Και στις δύο άκρες του νερού μαζεμένα ζώα, ψάρια, πουλιά, έντομα... Όλοι μαζί, για ώρες πολλές, τραγουδούσαν το τραγούδι τους:

*Είμαστε στο ίδιο ποτάμι,  
στο ποτάμι  
που μας ενώνει,  
κι όχι στις δύο όχθες...*

διακριτικότητα (η) [μτν.] [χωρ. κληβ.] η λεπτότητα τρόπου που χαρακτηρίζει μια συμπεριφορά η οποία δεν προκαλεί και δεν θίγει: από - δεν δείχνει την ηλικία της // χειρίζεται μια υπόθεση με - ΣΥΝ. το κτ. ευφάνης.

διακριτός, -ή, -ό [1881] αυτός που μπορεί να τον διακρίνει κανείς, να γίνει εύκολα αντιληπτός, ευδιάκριτος.

[ΕΤΥΜ Μεταφ. δάνειο από γαλλ. distinct.]

διακυβέρνηση (η) [μτν.] [της κ. -ήσας] [χωρ. κληβ.] η άσκηση της ανώτατης εξουσίας σε συγκεκριμένο τομέα, ο τρόπος με τον οποίο κυβερνάται, διεθνώνεται (κάποιος/κάτι) η - της χώρας / του σκάφους // οικονομική / καταστασιακή / νομοκρατική / κακή / συντήρ. - ΣΥΝ. διεύθυνση, διοίκηση — διακυβερνώ ρ. [αρχ.] [1-ός, -ί.]

διακυβερνητικός, -ή, -ό 1. αυτός που αναφέρεται σε δύο ή περισσότερες κυβερνήσεις χωρών - συνάντηση κυριώς (σε επίπεδο λ.χ. πρωθυπουργών) διάσκεψη 2. διακυβερνητική (η) (ενν. σύσκεψη) [στην Ε.Ε.] σύσκεψη σε επίπεδο κυβερνήσεων με τη συμμετοχή πρωθυπουργών (ή εκπροσώπων τους).

[ΕΤΥΜ Μεταφ. δάνειο από γαλλ. intergovernmental.]

διακυβέμω (το) [διακυβέμι-στος | -ατο, -άτων] αυτό που μπορεί να κερδίσει ή να χάσει κανείς σε ένα εγχείρημα ή επιχείρηση αυτό το οποίο επιδιώκει να πετύχει να κερδίσει κ.λπ. κανείς σε ανταγωνισμό - το βασικό - της εκδομένης εκλογικής μάχης θα είναι "ποιος" και "πώς" θα διαχειριστεί τη μετά-ΟΝΕ επαφή - (εφημ.) // πολιτικό / οικονομικό / κοινωνικό / πολιτιστικό - ΣΥΝ. (μτφ.) στοίχημα.

[ΕΤΥΜ κ. διακυβέμω (βλ. λ.) από το γαλλ. enjeu.]

διακυβέω ρ. μετβ. [διακυβέυ-σσι, -θηκα, -μένος] (λόγ.) 1. θέτω (κάτι) σε κίνδυνο μερικό στο αβέβαιο αποτέλεσμα γεγονότος ή εγχειρήματος: το παιχνίδι όλα για όλα - τα συμφωνά μου / τη ζωή μου / τη ειρήνη / τα πάντα ΣΥΝ. ραδιόφωνο, ακουστικότητα, διακινδύνωω 2. (μεσοκή διακυβέμωμαι) εκτίθεμαι σε κίνδυνο, απεικονίζομαι διακυβέμαι και η σταθερότητα της χώρας // διακυβένονται σημαντικά ποσά — διακυβέωση (η) [1852]

[ΕΤΥΜ μτν. < δια- + κυβέω=καίω ζάρα - διακινδύνεω= < κίνω < κέρω-]

διακυβιμάω ρ. μετβ. αποθ. [μτν.] [διακυβιμάθηκα] υφίσταμαι σπινθηρική μεταβολή προς τα πάνω ή προς τα κάτω, παρουσιάζω κυματώδη κίνηση, αυξάνομαι ή μειώνομαι ΣΥΝ. αυξομειώνομαι, (μτφ.) κινούμαι — ΣΧΟΛΙΟ λ. αποθιτικός

διακύμανση (η) [1880] [της κ. -άσεως] // -άσεις, -άσεων] (λόγ.) η συνεχής αλλαγή στην εξέλιξη και τη διαμόρφωση μιας κατάστασης, οι αυξομειωτικές μεταβολές: - τιών / του κόστους της ζωής / του σωμα. / του εδάφους // η - της δημοτικότητας που προέρω ΣΥΝ. ανθοκαύση, αυξομείωση

[ΕΤΥΜ Από το γαλλ. fluctuation.]

διακυμάω ρ. μετβ. [αρχ.] [διακυμάωδης, -ί] διακυμάωδ-ησα, -ούμαι, -φικος, -μάνος] κάνω (καποιον/κάτι) να αυξάνεται / μειώνεται, κυματίζω, περπατώ, κινούμαι, κινώ, κινώ, κινώ, κινώ, κινώ — διακυμάωμαι (η) [1861] — ΣΧΟΛΙΟ λ. κοροΐδια, διαδραματίζω

διακυμάω (ο) [μτν.] 1. (παλαιότ.) πρόσωπο που διαλαλεί μια επίσημη, που κάνει (κάτι) ευρύτερα γνωστό ΣΥΝ. υπελάττω 2. (ειδικότ.) πρόσωπο που δημοσιοποιεί μυστικά και διαστρείφει φήμες

διακυλώ ρ. μετβ. [αρχ.] [διακυλάω, -ί] διακυλώ-ησα, -ούμαι, -ήθηκα, -φικος] 1. κάνω μια είνηση, ένα γεγονός ή μυστικό ευρύτερα γνωστό στην κοινή γνώμη με έντονα και ιδιαίτερα εντυπωσιακό τρόπο, οι σπινθηρικές διακυλώω τον νέο οικονομικό σκάνδαλο // αρχίζει να διακυλώ το ευχάριστο νέο σε όλο τον κόσμο ΣΥΝ. διατυμπανίζω, κοινοποιώ, διακηρύσσω, δημοσιοποιώ, (οικ.) κάνω βόσκω, βιάζω στη φόρ 2. (για εμπορεύματα) διακηρύσσω μερλοφόρος: οι μικροπωλητές διακυλώσαν την προμάτια τους — διακυλώω (η) [μτν.] κ. διακυλώω (ο) [μτν.] κ. διακυλώω (η) [μτν.]

διακυλώω ρ. μετβ. [ιδιόλεπτα] (λόγ.) περιλαμβάνω, μιλώ εκτενώς, περιγράφω: η συμφωνία / ανακοίνωση διακυλώθηκαν τα ετήσι // περι- το το θέματος αυτού δεν διακυλώθηκαν στο έργο του ο συγγραφέας — ΣΧΟΛΙΟ λ. λαμβάνω

[ΕΤΥΜ αρχ. αρχική σήμ. = αποκότ. αρπάζω - διαίρω, διαχωρίζω= < λα- = λαμβάνω. Η σημασία σήμ. πρωτοπατά στον Πλάτωνα, δηλώνοντας τον συλλογισμό που διατίθεται σε διακεκριμένες σχέσεις και ταυνομένη επιχειρήματα.]

διαλύω ρ. μετβ. [αρχ.] [ιδιόλεπτα, μετ. διαλύωμαι, -ασα, -αν] [χωρ. διακρινόμενα, ξεχωρίζω: διαλύωμαι στις τέχνες και στα πράγματα] // άδης διαλύωμαι στην παιδεία

διαλύω ρ. μετβ. [αρχ.] [ιδιόλεπτα] (λόγ.) στη φθ. διαλυώνεται / διαλύει την προσοχή μου διέφυγε την προσοχή μου: διαλυώνεται την προσοχή σας, όμοσ, και η κοινωνική διάσταση του θέματος // η απία του δεν διαλύει την προσοχή μου.

διαλυώνω την προσοχή. Όσο στην αρχαία γλώσσα, απ' όπο προέχεται η λέξη, όσο και στη λόγια παράδοση, η ορθή χρήση του διαλυώνω - φερόμε, μένω απεπληρωτός - είναι με ουσιαστική (και όχι με γενική). Το γεγονός αυτό διαλύει την προσοχή των παροδών (και όχι διαλύει της προσοχής...). Το ίδιο συντάσσεται και το διαφεύγω. Δεν πρέπει να διαφεύγει την προσοχή μας ότι... (φθ. Να διαφεύγει της προσοχής μας...)

διαλέγω (το) [μτν.] [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] (καθήμε) 1. η επιλογή από ένα σύνολο, το - των φρούτων / των λαχανικών 2. το ξεχωρίζω από των αυθάρτητων στοιχείων από τα άχρηστα: το - των γενών, απάν από τους χαλεπώνους. διαλέγομαι ρ. μετβ. αποθ. [αρχ.] [ιδιόλεπτα (λογιότ. διελέχθην, -ήσ, -η... μετ. διελέχθης, -είσα, -έν] (λόγ.) (+με) συζητώ λογικά (με κάποιον, συμμετέχω σε συζήτηση, πρόκειται για αυταρχικούς ανθρώπους που ανέχονται διαλέγονται αποφασίζουν και διατάσσονται - ΣΥΝ. κομψοτέτατος, συνάλληλα, συνομίλιω, κόνω διάλογο — ΣΧΟΛΙΟ λ. αποθιτικός, υπιπέλι.

διαλέγω ρ. μετβ. [αρχ.] [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] 1. κόνω μια επιλογή από ένα σύνολο δυνατών περιπτώσεων, ανάλογα προς τις προτιμήσεις μου - τον δρόμο μου / τους φίλους μου / έναν τρόπο ζωής / ένα επάγγελμα // διαλέξε τη μέρα / την ώρα / την κατάλληλη στιγμή να έρθει ΣΥΝ. επιλέγω, ξεχωρίζω, βρισκόω 2. ξεχωρίζω σε σύνολο τα χρήσιμα από τα άχρηστα: - καρπούς / τα καλά από τα σκατά ΣΥΝ. ξεχωρίζω, ξεκαθαρίζω — ΣΧΟΛΙΟ λ. εκλέγω

διαλέγωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] 1. η σύσταση διακριτή χρονική περίοδο ή καταστάσεων: ένα - ειρήνης μεταξύ δύο πόλεμων // καρπός βιογράφος με διαλέγματα λιακάδας // ευχάριστο - // αρκετά διαλέσεις, κόνω ένα - ΣΥΝ. παύση, διακοπή φθ. (α) κατά διαλέγματα όχι συνεχόμενα, αλλά κατά μικρά χρονικά διαστήματα: ο καρπός θα είναι - νεοελεύθερος (β) φωτεινό διαλέγμα (α) σύντομο διάστημα προσωρινής απεικόνισης της μνήμης ή της λογικής διατύπωσης σε παύση από μνήμη ή διανοητικές διαταραχές ΣΥΝ. έκλεισμα (α) (γενικό) διάστημα με βελτιστή, διακοπή, διακοπή, διακοπή κατάσταση 2. (στο σχολείο) το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ανάμεσα σε δύο διδακτικές ώρες για την ανάπαυση διδασκω- 3. (σε θεάματα) το διάστημα διακοπής της δράσης, που χωρίζει στα μέσον μια παράσταση (θεάτρου), κινηματογραφική προβολή, τηλεοπτικό πρόγραμμα για λειτουργικούς λόγους και για ξεκούραση των θεατών φθ. (α) μουσικό διαλέγμα σύντομη διακοπή προγράμματος στη διάρκεια ο γυναικείου λόγου πελοδοκικού ή παραστάσεων μουσικά κομμάτια (β) δημογραφικό διαλέγμα σύντομη διακοπή στη ροή (συνθ. τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού προγράμματος) για τη μετάδοση διαφημίσεων — ΣΧΟΛΙΟ λ. ομόσημα.

[ΕΤΥΜ αρχ. < διαλέω]

διαλείπων, -ουσα, -ων [αρχ.] (για φυσικά ή ιστορικά φαινόμενα) αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείψη (η) [της κ. -άσεως] // -άσεις, -άσεων] (λόγ.) η προσωρινή διαταραχή της κανονικής λειτουργίας οργάνου και ειδικότ. το διανοητικό κενό στην επεξεργασία των ερεθισμάτων που προκαλείται ο γυναικείου λόγου πελοδοκικού ή παραστάσεων μουσικά κομμάτια (β) δημογραφικό διαλέγμα σύντομη διακοπή στη ροή (συνθ. τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού προγράμματος) για τη μετάδοση διαφημίσεων — ΣΧΟΛΙΟ λ. ομόσημα.

[ΕΤΥΜ αρχ. < διαλείω]

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

διαλείπωμαι (τα) [ιδιόλεπτα-στος | -ατο, -άτων] αυτός που εμφανίζεται περιοδικά, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, που επανέρχεται και διαδοχικά επανέρχεται: διαλείπων σφυγμός // διαλείπων πνοή // διαλείπων μουσική / χαλάρξη // διαλείπων φως

# Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Τα χαρακτηριστικά του λεξικού.
- ✓ Να βρίσκεις γρήγορα μια λέξη στο λεξικό.
- ✓ Να ξεχωρίζεις στο λεξικό σου τους ορισμούς από τα παραδείγματα.



- ☀ Ποιες σελίδες μοιάζουν μεταξύ τους;
- ☀ Σε τι διαφέρουν η μια από την άλλη;
- ☀ Από τι βιβλίο είναι βγαλμένη καθεμιά από αυτές τις σελίδες;

**Βρες σε τι διαφέρει η σελίδα του λεξικού από τις υπόλοιπες.**

**1**



**Ξεφύλλισε το λεξικό σου και απάντησε:**

- ☀ Πόσες σελίδες έχει το λεξικό σου;
- ☀ Με ποια σειρά είναι γραμμένες οι λέξεις;
- ☀ Τι γράφει σε κάθε σελίδα πάνω πάνω, αριστερά και δεξιά;
- ☀ Γιατί νομίζεις ότι γράφει πάνω πάνω αυτές τις δύο λέξεις;
- ☀ Σε τι χρησιμεύει το λεξικό;

2



Στο λεξικό οι λέξεις μπαίνουν με αλφαβητική σειρά. Όμως μερικές φορές δυσκολευόμαστε να βάλουμε τις λέξεις στη σειρά, γιατί η αρχή τους μοιάζει.

Παρατήρησε τα πρώτα γράμματα των λέξεων και βάλε τες στη σωστή αλφαβητική σειρά.

**Ψάξε, ψάξε!**



**πλαστελίνη    αγκάθι    πλατεία**

**δηλαδή    μπουμπουνίζει**

**δήλωση    αγκαλιάζω    αγκαλιά**

**πλαστικός    μπουμπούκι**

**μπουφάν    δηλώνω**

1	2	3	4	5
Α α	Β β	Γ γ	Δ δ	Ε ε

ΑΡΧΗ ΤΟΥ  
ΛΕΞΙΚΟΥ

6	7	8	9	10	11
Ζ ζ	Η η	Θ θ	Ι ι	Κ κ	Λ λ

12	13	14	15	16	17
Μ μ	Ν ν	Ξ ξ	Ο ο	Π π	Ρ ρ

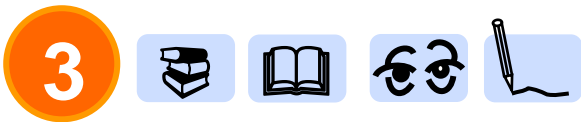
Μ  
Ε  
Σ  
Η

18	19	20	21	22	23	24
Σ σ	Τ τ	Υ υ	Φ φ	Χ χ	Ψ ψ	Ω ω

Τ  
Ε  
Λ  
Ο  
Σ

Α	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

M	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

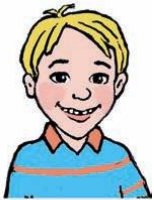


Η Χαρά και ο Αρμπέν παίζουν ένα παιχνίδι. Ανοίγουν το λεξικό τους και προσπαθούν να μαντέψουν πού θα βρισκόταν το όνομά τους, αν το λεξικό περιείχε και ονόματα. Πάίξε μαζί τους...



Το όνομά μου θα ήταν μετά τη λέξη χάπι και πριν τη λέξη χαράζω.

Το όνομά μου θα ήταν μετά  
τη λέξη αρμέγω και πριν τη  
λέξη άρνηση. Θέλεις να βρεις  
και εσύ πού θα έμπαινε  
το όνομά σου στο λεξικό;



Το όνομά μου είναι .....

Θα ήταν μετά τη λέξη .....

και πριν τη λέξη .....



**Ψάξε, ψάξε!**



Το λεξικό σου λέει: «Για να με γνωρίσεις, πρέπει να ψάχνεις στις σελίδες μου!» Πήγαινε λοιπόν στις σελίδες 56-61 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)**, στις ασκήσεις **1**, **2**, **3** και **4**.

4



Χρωμάτισε **κόκκινες** όσες από τις λέξεις στην επόμενη σελίδα νομίζεις ότι βρίσκονται στην αρχή του λεξικού, **πράσινες** όσες λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στη μέση του λεξικού και **μπλε** όσες λέξεις νομίζεις ότι βρίσκονται στο τέλος του λεξικού. Έπειτα αναζήτησέ τις στο λεξικό σου.

άγγελος νησί μήλο χνάρι  
λόφος γιαγιά ώμος βρύση  
τρύπιος

Η πρώτη λέξη του λεξικού  
μου είναι η λέξη άβολος.



Αντίγραψε την πρόταση  
της Χαράς **στο τετράδιό σου** και  
μάθε να τη γράφεις **σωστά**.

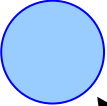
5





Έλα να βρούμε οχτώ πληροφορίες στο λεξικό. Διάβασε τις πληροφορίες παρακάτω και βάλε τον αριθμό της σωστής πληροφορίας στα κυκλάκια του λεξικού.



1. Ο αριθμός της σελίδας.
2. Η πρώτη λέξη της σελίδας.
3. Η τελευταία λέξη της σελίδας.
4. Η λέξη είναι θηλυκού γένους.
5. Η λέξη είναι ρήμα.
6. Η πρώτη σημασία της λέξης.
7. Η εικόνα μιας λέξης του λεξικού.
8. Μια αντίθετη λέξη.


  
γδέρνω

  
γεμίζω

  
α  
β  
γ

**γδέρνω, γδέρνομαι** ρήμα  
(έγδαρα, θα γδάρω)

Όταν γδέρνεις το χέρι σου, του κάνεις γρατσουνιές.

 Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο κι έγδαρε το γόνατό της.

ι

γρατσουνώ

κ

Όταν ο χασάπης

λ

γδέρνει ένα ζώο, του

μ

βγάζει το δέρμα.

ν

Το **γδάρσιμο** είναι

ξ

το σημάδι που έχουμε

ο

στο σώμα μας, όταν

...

γδερνόμαστε.

γρατσουνιά  γδέρ-νω

α  
β

**γ**

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ


σ

τ

...

**γδύνω, γδύνομαι** ρήμα  
(έγδυσα, θα γδύσω)

Όταν γδύνεις κάποιον,  
του βγάζεις όλα του  
τα ρούχα, τον αφήνεις  
γυμνό. Όταν γδύνεσαι,  
βγάζεις όλα τα ρούχα σου.

 Η Αθηνά έγδυσε όλες  
της τις κούκλες για να  
πλύνει τα ρούχα τους.

○ ξεντύνω ◊ **γδύσιμο**

♪ γδύ-νω

**γεια** επιφώνημα

Όταν θέλουμε να  
χαιρετήσουμε κάποιον,  
λέμε «γεια», «γεια σου».  
Λέμε «γεια σας»,  
όταν χαιρετάμε κάποιον  
μεγαλύτερο.

α

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

υ

...


✓ Όταν κάποιος έχει αγοράσει κάτι καινούριο του λέμε «με γεια».

 «Με γεια το καινούριο φόρεμα Αθηνά!» είπε η Ελένη.  γεια

**γείτονας** [ο], **γειτόνισσα** [η] ουσιαστικό (γείτονες, γειτόνισσες)

☑ Γείτονάς σου είναι αυτός που μένει κοντά σου, στον ίδιο δρόμο.

Βλέπεις συχνά τους γείτονές σου βγαίνοντας από το σπίτι σου.

◇ Η **γειτονιά** σου είναι η περιοχή σου όπου βρίσκεται το σπίτι σου μαζί με τα γύρω σπίτια και τα μαγαζιά.  γεί-το-νας

α

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

υ

...

- Είμαι το αντίθετο του  
αδειάζω. Τι κάνω;


.....

**γειτονιά** [η] ουσιαστικό  
(γειτονιές) → γείτονας

**γέλιο** [το] ουσιαστικό  
(γέλια) → γελώ

**γελώ** και **γελάω** ρήμα  
(γέλασα, θα γελάσω)

Όταν γελάς δείχνεις ότι  
είσαι χαρούμενος ή πως  
βρίσκεις κάτι πολύ  
διασκεδαστικό, πολύ  
αστείο. Όταν γελάς,  
ακούγεται το γέλιο σου.

 Οι γονείς του Κώστα  
πηγαίνουν συχνά σε  
κωμωδίες για να γελάσουν.

● κλαίω

α

β

**γ**

δ

ε

ζ

η

θ

ι

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

...

◇ Το γέλιο είναι ο ήχος που βγάζεις όταν γελάς. Ο ήχος αυτός μοιάζει με χα, χα, χα.


● κλάμα 🎵 γε-λώ



**γεμάτος, γεμάτη, γεμάτο**  
επίθετο (γεμάτοι, γεμάτες, γεμάτα) → γεμίζω

**γεμίζω** ρήμα (γέμισα, θα γεμίσω)

✓ Όταν γεμίζεις κάτι, βάζεις μέσα όσα πιο πολλά πράγματα μπορείς.

 Ο Κώστας γέμισε τις τσέπες του με καραμέλες και βγήκε έξω να τις φάει με την Αθηνά.

✓ Η κοιλιά του Νίκου γέμισε από το πολύ φαγητό.

α

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

ι

...

Δεν υπήρχε πια χώρος για τίποτε άλλο.

✓ Χάλασε το πλυντήριο και το μπάνιο γέμισε νερά. Το μπάνιο είχε πολλά νερά.



● αδειάζω ◊ Η κοιλιά του Νίκου ήταν γεμάτη.

82



Πήγαινε στη σελίδα 62 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)**, ψάξε στο λεξικό και κάνε την **άσκηση 5**.

6



Στο λεξικό μερικές λέξεις εξηγούνται καλύτερα με ένα παράδειγμα. Βρες στο λεξικό τις λέξεις μπροστά, άδειος, αλμυρός, μαρμελάδα και

αντίγραψε **στο τετράδιό σου** ένα παράδειγμα για καθεμιά λέξη.

Μάθε να γράφεις **σωστά** το παράδειγμα που βρήκες για τη λέξη **άδειος**.

7



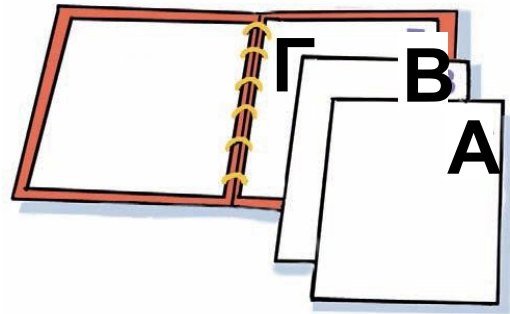
Τώρα πια ξέρεις πώς είναι ένα λεξικό! Μπορείς λοιπόν να αρχίσεις να φτιάχνεις το δικό σου λεξικό. Μέσα σε αυτό θα βάζεις όσες λέξεις δε βρίσκεις στο σχολικό λεξικό, όσες λέξεις σου αρέσουν ή όσες λέξεις σου φαίνονται αστείες. Για να φτιάξεις το λεξικό σου, διάβασε τις παρακάτω οδηγίες!



- 1.** Αγόρασε ένα ντοσιέ που να χωρά περίπου 100 σελίδες και να έχει χωρίσματα με τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφάβητου.
- 2.** Σε κάθε σελίδα θα γράφεις μία λέξη.
- 3.** Γράψε τη λέξη που θέλεις με έντονο χρώμα.
- 4.** Έπειτα σημείωσε αν η λέξη αυτή είναι ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα κτλ. Αν δεν το γνωρίζεις, μπορείς να ρωτήσεις τον δάσκαλο ή τη δασκάλα σου.
- 5.** Δώσε τον δικό σου ορισμό της λέξης, αν μπορείς, αλλιώς συμβουλέψου ένα λεξικό.
- 6.** Γράψε ένα παράδειγμα με τη λέξη αυτή.
- 7.** Αν θέλεις, ζωγράφισε αυτό που φανερώνει η λέξη.

**8.** Πρόσθεσε λέξεις που έχουν αντίθετη σημασία και άλλες που έχουν την ίδια σημασία με τη λέξη που διάλεξες.

**ΠΡΟΣΕΧΕ:** Να έχεις πάντα τις λέξεις με αλφαβητική σειρά, για να ξέρεις πού να τις βρίσκεις.



Έτσι, όταν δε θυμάσαι μια λέξη, θα μπορείς να ψάχνεις και σε αυτό το λεξικό. Γι' αυτό είναι καλό να βάλεις στο λεξικό σου όσες πιο πολλές λέξεις μπορείς. Από δω και στο εξής θα σου προτείνω κάποιες λέξεις για το λεξικό σου.

▶▶ Τώρα που ξέρεις τόσα πράγματα για το λεξικό, πήγαινε να παίξεις με αυτό στο **Τετράδιο Εργασιών (2ος τόμος)**, στις ασκήσεις **6**, **7**, **8** και **9** στις σελίδες 62-67.

8



Ο Αδαμάντιος Κοραής  
έχει πει:



Το πρώτο βιβλίο κάθε  
έθνους είναι το λεξικό  
της γλώσσας του.

☀ Τι νομίζεις ότι σημαίνει αυτό;

Για να μάθεις ποιος ήταν  
ο Αδαμάντιος Κοραής, διάβασε  
το σύντομο κείμενο που  
ακολουθεί.

**Ο Αδαμάντιος Κοραΐς ήταν ένας άνθρωπος φωτισμένος.**

**Γεννήθηκε το 1748 στη Σμύρνη και πέθανε το 1833 στο Παρίσι.**

**Ήταν γιος εμπόρου. Αν και έζησε σε δύσκολους καιρούς, αγαπούσε τα γράμματα και σπούδασε ιατρική στη Γαλλία.**

**Μιλούσε πολλές ξένες γλώσσες.**

**Έζησε σε διαφορετικούς τόπους της Ευρώπης: στην Ολλανδία και στη Γαλλία. Αγωνίστηκε για το καλό των ανθρώπων γύρω του. Έλεγε πως η γλώσσα των Ελλήνων πρέπει να είναι απλή, ώστε να μπορέσουν ΟΛΟΙ οι Έλληνες να μορφωθούν. Στην αρχή του λεξικού του έγραψε: «Το πρώτο βιβλίο κάθε έθνους είναι το λεξικό της γλώσσας του».**

Αντίγραψε τα λόγια του Κοραή  
στο τετράδιό σου και μάθε  
να τα γράφεις σωστά.



9



Βάλε στη **δεξιά** στήλη του πίνακα  
στην επόμενη σελίδα  
πέντε λέξεις από το κείμενο **8**  
που φανερώνουν ένα ορισμένο  
πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή τόπο και  
βάλε στην **αριστερή** στήλη άλλες  
πέντε λέξεις που φανερώνουν όλα  
τα πρόσωπα, ζώα ή πράγματα του  
ίδιου είδους.

Δηλώνουν  
όλα τα ζώα,  
πρόσωπα ή  
πράγματα του  
ίδιου είδους.

Δηλώνουν  
ορισμένο  
πρόσωπο, ζώο,  
πράγμα ή τόπο.

Τα λέμε  
ΚΟΙΝΑ  
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.

Τα λέμε  
ΚΥΡΙΑ  
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ.

άνθρωπος

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Αδαμάντιος

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

Λέξεις όπως τρέξιμο,  
σιωπή, καλοσύνη  
επίσης είναι κοινά  
ουσιαστικά.



Παρατήρησες ότι όλα  
τα κύρια ουσιαστικά  
γράφονται με κεφαλαίο;

▶▶ Πήγαινε στις σελίδες 67-72  
του **Τετραδίου Εργασιών (2ος  
τόμος)** και κάνε τις ασκήσεις  
**10**, **11**, **12** και **13**.

10



Αναζήτησε τη λέξη **άγαλμα**  
στο λεξικό σου και αντίγραψε  
ό,τι γράφει εκεί στη σωστή θέση,  
στις επόμενες σελίδες.



«Η Μνήμη», γλυπτό  
του Νίκου Περαντινού

**Λέξη με χρωματιστά έντονα  
γράμματα: .....**

Η λέξη που ψάχνεις στο λεξικό είναι  
γραμμένη με χρωματιστά έντονα  
γράμματα και ονομάζεται λήμμα.

Υπογραμμισμένη λέξη:

.....

Η υπογραμμισμένη λέξη σου δείχνει  
τι μέρος του λόγου είναι η λέξη  
που ψάχνεις, δηλαδή αν είναι  
ουσιαστικό, επίθετο, ρήμα,  
επίρρημα κτλ.

**Φράση με κανονικά γράμματα:**

.....

.....

.....

.....



**Η φράση με κανονικά γράμματα  
είναι ο ορισμός της λέξης.**

**Υπογραμμισμένη φράση:**

.....

.....

.....

.....



**Η υπογραμμισμένη φράση είναι ένα  
παράδειγμα.**



Διάβασε το παρακάτω κείμενο.


## Ιστορίες της Ποντικούπολης

Μια φορά κι έναν καιρό ζούσε στην Ποντικούπολη ένας τεμπέλης ποντικός που τον έλεγαν Χουζούρη. Κάθε μέρα, την ώρα που οι φίλοι του πήγαιναν στο σχολείο, ο Χουζούρης κοιμόταν του καλού καιρού. Για την ακρίβεια, κοιμόταν μ' όλους τους καιρούς, βρέξει, χιονίσει!

Μια μέρα, όμως, είδε στον ύπνο του ένα περίεργο όνειρο. Τον κυνηγούσε να τον πιάσει η Αλφαβήτα με τα είκοσι τέσσερα γράμματά της. Όταν τον έφτασε, του είπε:

«Δεν πήρες ακόμη το μήνυμα των καιρών; Άνθρωπος αγράμματος, ξύλο απελέκητο». Ο Χουζούρης σηκώθηκε τότε από το κρεβάτι και είπε: «Τέρμα τα αστεία! Καιρός για διάβασμα».

Από τότε έγινε ο καλύτερος ποντικομαθητής στην τάξη. Οι συμμαθητές του τον έβλεπαν με περιέργεια και έλεγαν: «Βρε, πώς αλλάζουν οι καιροί! Εκεί που ο Χουζούρης δεν ερχόταν στο σχολείο, τώρα μας έχει περάσει όλους!»

 Ξέρεις τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες εκφράσεις;

**Αν δε γνωρίζεις κάποια από αυτές, ζήτησε να σου την εξηγήσουν.**



**Έπειτα αντίγραψε τις εκφράσεις στο λεξικό σου, στη λέξη καιρός, και αν μπορείς, συμπλήρωσε τη σημασία τους.**

**Άνθρωπος αγράμματος,  
ξύλο απελέκητο.**

**Αντίγραψε την παραπάνω φράση στο τετράδιό σου και μάθε να τη γράφεις σωστά.**



**Διάβασε το παρακάτω κείμενο.**

Το σπίτι μας βρίσκεται στη διασταύρωση δύο μεγάλων δρόμων. Κάθε πρωί, για να πάω στο σχολείο, κοιτάζω δεξιά κι αριστερά και διασχίζω προσεκτικά τον δρόμο. «Πρέπει να ξεκινάς στην ώρα σου, για να μην κάνεις αγώνα δρόμου» με συμβουλεύει ο παππούς μου. Όταν δεν έχουμε σχολείο, πηγαίνω βόλτα με τον παππού μου. Γυρνάμε στους δρόμους με τις ώρες και πάμε όπου μας βγάλει ο δρόμος: στο πάρκο, στην παραλία, στη βιβλιοθήκη, στα μαγαζιά.



Όταν επιστρέφουμε στο σπίτι,  
η μαμά μου μας λέει πάντα:  
«Πού ήσασταν όλη μέρα;  
Σας έφαγαν οι δρόμοι!».

☀ Ξέρεις τι σημαίνουν  
οι υπογραμμισμένες εκφράσεις;

Αν δε γνωρίζεις  
κάποια από αυτές,  
ρώτησε να μάθεις  
τη σημασία της.



Πρόσθεσε αυτές τις εκφράσεις  
στο λεξικό σου.  
Σε ποια λέξη θα τις γράψεις;

Αντίγραψε και μάθε να γράφεις  
**σωστά** τη φράση  
στην επόμενη σελίδα.

Κάθε πρωί, για να πάω  
στο σχολείο, κοιτάζω δεξιά  
κι αριστερά και διασχίζω  
προσεκτικά τον δρόμο.



.....

.....

.....

.....

.....

13



Η Βάγια τακτοποίησε κάποιες  
λέξεις στον παρακάτω πίνακα.  
Μπορείς να κάνεις και εσύ το ίδιο  
με τις λέξεις με τα έντονα γράμματα  
από τα κείμενα **8**, **11** και **12** ;



Πρόσεξε τη θέση  
του τόνου.

## ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	ο	.....	.....	καιρός
Γενική	του	.....	ανθρώπου	.....
Αιτιατική	τον	.....	.....	.....
Κλητική	-	δρόμε	.....	καιρέ

## ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ

Ονομαστική	οι	.....	άνθρωποι	.....
Γενική	των	.....	.....	.....
Αιτιατική	τους	.....	ανθρώπους	.....
Κλητική	-	δρόμοι	.....	καιροί



Πήγαινε στην άσκηση **14** στις σελίδες 72 και 73 του **Τετραδίου Εργασιών (2ος τόμος)** και βοήθησε τη Γαλήνη που **έγινε παπί!**

Ξέρεις τι σημαίνει η έκφραση με τα **κόκκινα** γράμματα; Θέλεις να την προσθέσεις στο λεξικό σου;



**Αύριο Ανθολόγιο**

# ΕΝΟΤΗΤΑ 12

## Ποπό! Κόσμος που περνά!



Πάει ο παλιός ο χρόνος...

Πάει ο παλιός ο χρόνος  
ας γιορτάσουμε, παιδιά  
και του χωρισμού ο πόνος  
ας κοιμάται στην καρδιά.



Καλή χρονιά, χρόνια πολλά  
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.



Γέρε χρόνε φύγε τώρα,  
πάει η δική σου η σειρά,  
ήρθε ο νέος με τα δώρα,  
με τραγούδια, με χαρά.



**Καλή χρονιά, χρόνια πολλά  
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.**



**Μα κι αν φεύγεις μακριά μας,  
στην καρδιά μας πάντα ζει  
κάθε λύπη και χαρά μας  
που περάσαμε μαζί.**



**Καλή χρονιά, χρόνια πολλά  
χαρούμενη, χρυσή Πρωτοχρονιά.**



## Στην ενότητα αυτή θα μάθεις:

- ✓ Να περιγράφεις ένα πρόσωπο.
- ✓ Να ξεχωρίζεις τα μέρη απλών προτάσεων.
- ✓ Να φτιάχνεις αντίθετες λέξεις με τα ξε-, α- και αν-.
- ✓ Να κλίνεις θηλυκά ουσιαστικά σε -α.
- ✓ Να χωρίζεις μια λέξη στα δυο, όταν δε χωρά ολόκληρη στο τέλος της σειράς.
- ✓ Τα μέρη του σώματος και του προσώπου.

Κάλαντα Χριστουγέννων

Καλήν εσπέραν, άρχοντες,  
αν είναι ορισμός σας  
Χριστού τη θεία γέννηση  
να πω στ' αρχοντικό σας.



**Χριστός γεννάται σήμερα  
εν Βηθλεέμ τη πόλει,  
οι ουρανοί αγάλλονται  
χαίρει η κτίσις όλη.**

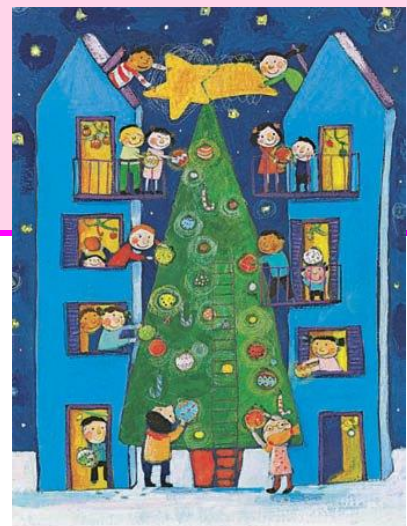


**Παρατήρησε την εικόνα στη σελίδα  
89 και πες.**

- ✦ Τι βλέπεις σε αυτή;**
- ✦ Τι φορά το κοριτσάκι που δίνει  
ένα μπισκότο στον σκύλο;**
- ✦ Πώς είναι ο κύριος με  
τη λατέρνα;**
- ✦ Τι έκφραση έχει στο πρόσωπό  
της η κυρία με το μπλε καπέλο;**
- ✦ Τι κάνουν τα παιδιά με  
τα τριγωνάκια και το καράβι  
στα χέρια;**

**Αντίγραψε στο τετράδιό σου  
τους τέσσερις πρώτους στίχους  
από το τραγούδι  
για τον παλιό τον χρόνο  
και μάθε να τους λες **απέξω**.**

**Στον τόπο σας τραγουδάτε  
κάλαντα; Ποια;  
Αναζητήστε κάλαντα από διάφορα  
μέρη της Ελλάδας και διαβάστε τα  
στην τάξη.  
Ρωτήστε να μάθετε και συζητήστε  
στην τάξη:  
Έχετε χριστουγεννιάτικα έθιμα  
στον τόπο σας; Ποια;  
Ποια είναι τα έθιμα  
για την Πρωτοχρονιά;**



▶▶ Στο Τετράδιο Εργασιών, (2ος τόμος) στην άσκηση 1 στις σελίδες 76-77, θα βρεις τι κουβαλά ο Αϊ-Βασίλης μέσα στα σακούλια του.

2



Η Γαλήνη διαβάζει το βιβλίο που της έκανε δώρο η μαμά της για τα Χριστούγεννα. Διάβασε και εσύ μαζί της.



## Η τελευταία επίσκεψη του Αϊ-Βασίλη

Όταν ο αδελφός μου κι εγώ ήμασταν μικρά παιδιά, κάθε παραμονή της Πρωτοχρονιάς μάς επισκεπτόταν ο Αϊ-Βασίλης. Ναι, δε σας λέω ψέματα. Ερχόταν ο ίδιος με την κατακκόκινη στολή του, τις γυαλιστερές του μπότες και τ' άσπρα γένια και μουστάκια του που γέμιζαν το καλοκάγαθο

πρόσωπό του. Είχε και μια μεγάλη σακούλα κρεμασμένη πίσω στον ώμο του και, αφού έσκυβε στα κρεβάτια μας και μας χάρηκε, άφηνε τα δώρα μας δίπλα στο προσκέφαλό μας.

Γιωργία Ανεζίνη-Λεράκη,  
«Η τελευταία επίσκεψη του  
Αϊ-Βασίλη», εκδ. Κέδρος

Ψάξε στο λεξικό τις λέξεις καλοκάγαθος και προσκέφαλο και πρόσθεσέ τις στο δικό σου λεξικό.





**Μάθε να γράφεις σωστά  
την πρώτη φράση του κειμένου.**

**Διάβασε προσεκτικά τις υπογραμμισμένες φράσεις και τις ερωτήσεις που ακολουθούν, παρατήρησε την εικόνα του Αϊ-Βασίλη και συμπλήρωσε τον πίνακα στην επόμενη σελίδα.**

- ◆ **Πώς είναι τα ρούχα του;**
- ◆ **Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του προσώπου του;**
- ◆ **Τι έκφραση έχει;**



Χαρακτηριστικά προσώπου	Ρούχα	Έκφραση προσώπου

▶ Για να περιγράψεις τον εαυτό σου και άλλα πρόσωπα, πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών (2ος τόμος)**, στις σελίδες 78-81, και κάνε τις ασκήσεις **2** και **3**. Έπειτα κάνε τις **ασκήσεις 4** και **5** στις σελίδες 81-82.



**3** Η Γαλήνη αγόρασε στους φίλους της από ένα βιβλίο ως χριστουγεννιάτικο δώρο.

**Διάβασε και εσύ  
ένα παραμύθι από το βιβλίο  
που χάρισε στη Χαρά.**



## **Το αστέρι των Χριστουγέννων**

Μια φορά κι έναν  
καιρό ζούσε  
στον ουρανό ένα  
αστεράκι. Βαριόταν όμως να κάνει  
κάθε βράδυ τα ίδια και τα ίδια. Μια  
μέρα λοιπόν, που ο ήλιος έλαμπε  
και κανένας δεν μπορούσε να  
το δει, το αστεράκι το 'σκασε από  
το σπίτι του. Στριφογύρισε, στριφο-  
γύρισε και κάποτε έφτασε πάνω  
απ' τη Γη.



Αυτό που δεν ήξερε το αστεράκι  
ήταν ότι τώρα το έβλεπαν κι  
οι άνθρωποι από τη Γη.

- Ανακαλύψαμε, είπαν, ένα νέο  
αστέρι. Και του έδωσαν κι ένα  
όνομα. Το ονόμασαν Βιγαδεζή.

**Το αστεράκι όμως γρήγορα βαρέθηκε να βλέπει μόνο δέντρα, τα οργωμένα χωράφια, τα πλοία και τους ελέφαντες στην Ινδία. Πλησίασε, λοιπόν, λίγο περισσότερο.**

**Τώρα έβλεπε και τους ανθρώπους. Οι άνθρωποι γεμάτοι θαυμασμό έβλεπαν αυτό το υπέρλαμπρο άστρο.**

**- Δεν μπορεί, έλεγαν, κάτι θα συμβεί στον κόσμο. Κάτι πολύ καλό.**

**Αλλιώς, γιατί να φανεί αυτό το αστέρι.**

**Στο αστέρι άρεσαν πολύ οι παράξενοι άνθρωποι.**

**Παρατηρούσε, λοιπόν, εδώ και λίγες μέρες τρεις ανθρώπους που περπατούσαν στην έρημο.**

**Περπατούσαν και περπατούσαν.**

**Κάτι κρατούσαν στα χέρια τους και προχωρούσαν κοιτάζοντας κάπου**

κάπου τον ουρανό.

Μια νύχτα, το αστεράκι είδε άλλους δύο παράξενους ανθρώπους. Έναν άντρα και μια γυναίκα. Κι ένα γαϊδουράκι. Φαινόntonτουσαν κουρασμένοι και πήγαιναν πολύ αργά.

Το αστεράκι πλησίασε λίγο περισσότερο. Η λάμψη του μεγάλωσε. Το αστεράκι είδε τη γυναίκα να κατεβαίνει από το γαϊδουράκι. Κρατούσε την κοιλιά της που ήταν μεγάλη και στρογγυλή. Άραγε αυτή η γυναίκα θα γεννούσε εκεί στην ερημιά μόνη της; Το αστεράκι ανήσυχο πλησίασε ακόμη περισσότερο.

Η γυναίκα μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου. Ο άντρας στάθηκε απέξω. Όταν ακούστηκε το πρώτο κλάμα του μωρού, το αστεράκι ένιωσε την καρδιά του να

σπαρταράει από χαρά. Αχ, πόσο ήθελε να δει αυτό το μωράκι. Πλησίασε ακόμη λίγο. Όλη η έρημος γύρω φωτίστηκε σαν να 'ταν μέρα.

Είδε μέσα στη σπηλιά τους τρεις γέροντες γονατιστούς μπροστά σε μια φάτνη, να προσφέρουν στο μωράκι σμύρνα, χρυσό και λιβάνι.

Ένα φως ξεχυνόταν γύρω από τη φάτνη και φώτιζε το ήρεμο πρόσωπο της μητέρας του μωρού. Το αστεράκι πρόλαβε να δει τα μάτια του μωρού που το κοίταζαν γλυκά. Τίποτε άλλο...

Έπειτα έσβησε σαν κεράκι και χάθηκε απ' τον ουρανό.

Ευγενία Φακίνου, «Το αστερί των Χριστουγέννων», εκδ. Κέδρος



- ✱ Πώς ονόμασαν οι άνθρωποι το αστεράκι;
- ✱ Ποιους είδε το αστεράκι να περπατούν στην έρημο;
- ✱ Τι είδε το αστεράκι μέσα στη σπηλιά;
- ✱ Τι συνέβη στο αστεράκι στο τέλος της ιστορίας;
- ✱ Ποιοι νομίζεις ότι ήταν η γυναίκα που γέννησε, ο άντρας της και το μωρό που γεννήθηκε;

Αντίγραψε **στο τετράδιό σου** την πρόταση με τα έντονα γράμματα και μάθε να τη γράφεις **σωστά**.

**Το παραμύθι που διάβασες αποτελείται από πολλές προτάσεις, άλλες μεγάλες και άλλες μικρές. Θυμήσου! Κάθε πρόταση αποτελείται από τουλάχιστον δύο μέρη. Το ένα δείχνει ποιος κάνει κάτι (π.χ. ο άντρας) και το άλλο δείχνει τι κάνει (π.χ. στάθηκε απέξω). Οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες, για να καταλάβεις μια πρόταση ή ένα κείμενο.**



4



Ξαναδιάβασε τις υπογραμμισμένες προτάσεις του κειμένου 3 και συμπλήρωσε τον πίνακα.

Ποιος κάνει κάτι;		Τι κάνει;	
Ποιος το 'σκασε από το σπίτι του;		Τι έκανε το αστεράκι;	
Ποιος μπήκε σε μια σπηλιά της ερήμου;		Τι έκανε η γυναίκα;	
Ποιος στάθηκε απέξω;	Ο άντρας	Τι έκανε ο άντρας;	στάθηκε απέξω.



Πήγαινε στις σελίδες 83-85  
του **Τετραδίου Εργασιών**  
(2ος τόμος) και κάνε τις **ασκήσεις**  
**6** και **7**.

5



Σύγκρινε τα παρακάτω  
ζευγάρια λέξεων και πες σε τι  
νομίζεις ότι μας χρησιμεύουν  
τα α-, αν- και ξε-.

κακός – άκακος    κολλώ – ξεκολλώ

γνωστός – άγνωστος

διψώ – ξεδιψώ

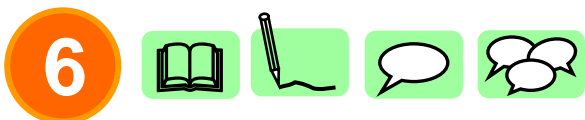
μπερδεύω – ξεμπερδεύω

κινητός – ακίνητος

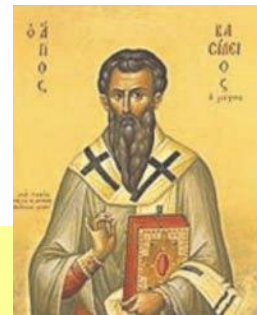
υπάκουος – ανυπάκουος

Μάθε να γράφεις **σωστά**  
τις παραπάνω λέξεις.

▶ Πήγαινε στο **Τετράδιο Εργασιών (2ος τόμος)**, στις σελίδες 85-86, και κάνε την **άσκηση 8**, για να δεις τι γίνεται στην **Ανάποδη Χώρα**.



Το παρακάτω κείμενο είναι από το βιβλίο που χάρισε η Γαλήνη στον Αρμπέν.



## Ο δικός μας Αϊ-Βασίλης

Καλή του ώρα του Αϊ-Βασίλη με την κόκκινη φόρμα και την ολόλευκη γούνα, δε λέω... Μα, αυτός, μάτια μου, τι σχέση έχει με το δικό μας τον Αϊ-Βασίλη το σοφό, το δάσκαλο; Το λένε και τα κάλαντα: «Βαστάει πένα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι, και στο ραβδί του ακούμπησε να πει τ' αλφαβητάρι».

**Στα κάλαντα της Μυκόνου  
τον λένε... γραμματικό!**

**«Κι αν είσαι και γραμματικός,  
πες μας την αλφαβήτα».**

**Και βέβαια ήτανε γραμματικός  
και πολύ σπουδαγμένος. Ένας από  
τους Τρεις Ιεράρχες. Κι έγραψε  
πάμπολλα συγγράμματα και έδωσε  
συμβουλές, πώς να διαβάζουν  
τα παιδιά, πόση αξία έχει  
το διάβασμα.**

**Τα έλεγα όλα αυτά με λόγια απλά  
στην εγγονή μου, όταν ξαφνικά  
μπήκε ο παππούς και είπε:  
«Από το πολύ νέφος δε φαίνεται  
η Αθήνα!». Κι η εγγονή μου,  
που περιμένει τα δώρα της  
από τον καλό μας γραμματικό και  
δάσκαλο, ρώτησε με αγωνία:**

**«Γιαγιάκα μου, λες να μην τη βρει την Αθήνα ο Αϊ-Βασίλης με τόσο πολύ νέφος;».**

**Αγγελική Βαρελά, περιοδικό  
«Συνεργασία», τ. 22, 1994-95**

- ✦ Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις με τις οποίες περιγράφει η συγγραφέας τον «δικό μας» Αϊ-Βασίλη.**
- ✦ Ξέρεις ποιοι είναι οι Τρεις Ιεράρχες;**
- ✦ Πότε γιορτάζουν και οι τρεις μαζί;**
- ✦ Γιατί φοβάται το κοριτσάκι ότι δε θα βρει ο Αϊ-Βασίλης την Αθήνα;**

Συζητήστε στην τάξη για το νέφος στις μεγάλες πόλεις, τι είναι, πώς δημιουργείται και τι μπορούμε να κάνουμε, για να το αντιμετωπίσουμε.

**7** Έλα τώρα να συμπληρώσουμε τον παρακάτω πίνακα. Παρατήρησε πού μπαίνει ο τόνος.

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	η	χαρά
Γενική	της	χαράς
Αιτιατική	τη(ν)	.....
Κλητική	-	.....
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
Ονομαστική	οι	χαρές
Γενική	των	χαρών
Αιτιατική	τις	.....
Κλητική	-	.....

<b>ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ</b>			
<b>Ονομαστική</b>	<b>η</b>	.....	<b>θάλασσα</b>
<b>Γενική</b>	<b>της</b>	<b>ώρας</b>	<b>θάλασσας</b>
<b>Αιτιατική</b>	<b>τη(ν)</b>	.....	.....
<b>Κλητική</b>	<b>-</b>	<b>ώρα</b>	.....
<b>ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ</b>			
<b>Ονομαστική</b>	<b>οι</b>	.....	.....
<b>Γενική</b>	<b>των</b>	<b>ωρών</b>	<b>θαλασσών</b>
<b>Αιτιατική</b>	<b>τις</b>	.....	.....
<b>Κλητική</b>	<b>-</b>	<b>ώρες</b>	<b>θάλασσες</b>

<b>ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ</b>			
Κλητική	η	.....	ταυτότητα
Αιτιατική	της	.....	ταυτότητας
Γενική	τη(ν)	.....	.....
Κλητική	-	.....	.....
<b>ΠΑΡΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ</b>			
Ονομαστική	οι	.....	.....
Γενική	των	.....	ταυτότητων
Αιτιατική	τις	.....	.....
Κλητική	-	.....	.....

8



Τα παιδιά έγραψαν στο σχολείο χριστουγεννιάτικες κάρτες. Χρειάστηκε όμως να χωρίσουν κάποιες λέξεις στο τέλος της σειράς.

Παρατήρησε πώς χώρισαν ο Λουκάς και η Γαλήνη τις λέξεις και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις. Γράψε τις απαντήσεις στο τετράδιό σου.

- Πώς χωρίζονται δύο όμοια σύμφωνα;
- Πώς χωρίζονται τα δίψηφα σύμφωνα;
- Πώς χωρίζονται τα δίψηφα φωνήεντα;
- Πώς χωρίζεται ένα σύμφωνο που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο φωνήεντα;

Σας εύχομαι υγεί-  
α και χαρά  
Γαλήνη



Καλή Χρονιά  
γεμάτη χα-  
ρά και ελ-  
πίδα.  
Λουκάς



Χαρούμενα  
Χριστούγεν-  
να!  
Λουκάς



Το αστέρι  
να λά-  
μπει για σένα.  
Γαλήνη



Πήγαινε στο **Τετράδιο**  
**Εργασιών (2ος τόμος)** στις σελίδες  
87-90 και κάνε τις ασκήσεις **9**, **10**  
και **11**.

**Αύριο Ανθολόγιο**



**αγάλλομαι (εν. 12):** χαίρομαι πολύ.

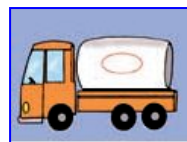
**αγρυπνώ (εν. 11):** μένω άυπνος, δεν κοιμάμαι.

**άσφαλτος, η (εν. 10):** δρόμος στρωμένος με πίσσα.

**αφουγκράζομαι (εν. 10):** ακούω με προσοχή.



**βυτιοφόρο, το (εν. 9):** φορτηγό που μεταφέρει υγρά όπως πετρέλαιο, νερό κτλ.



**γραμματικός, ο (εν. 12):** αυτός που ξέρει γράμματα, ο μορφωμένος.



—



**εντύπωση, η (εν. 9):** κάτι που σου έμεινε στο μυαλό.



–



–



–



–



**καλαμάρι, το (εν. 12):** μελανοδοχείο, μικρό βάζο όπου έβαζαν μελάνη για τους κοντυλοφόρους, με τους οποίους έγραφαν στα παλιά χρόνια.



**καλοκάγαθος, -η -ο (εν. 12):** γεμάτος καλοσύνη.

**κτίσις, η (εν. 12):** η πλάση.



—



—



—



—



—



**πνευματικός, -ή -ό (εν. 11):** που αναφέρεται στο πνεύμα, στο μυαλό.

**πραγματοποιώ (εν. 10):** κάνω κάτι πραγματικότητα.

**προσκέφαλο, το (εν. 12):** το μαξιλάρι πάνω στο οποίο ακουμπούμε το κεφάλι μας, όταν κοιμόμαστε.



—



—



**ταξιθέτρια, η (εν. 10):** υπάλληλος που οδηγεί τους θεατές στις θέσεις τους στο θέατρο, στο σινεμά ή σε άλλο θέαμα.



—



**φουντωτός, ή -ό (εν. 9):**  
φουντωτή ουρά ή φουντωτά μαλλιά = με στρογγυλεμένο σχήμα και πολλές τρίχες,  
φουντωτό δέντρο = με πολλά φύλλα.



**χνάρι, το (εν. 11):**  
πατημασιά.



—



—

# ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΩ

## Περιεχόμενα

Σελίδα

9. «Πού λές, είδα...» .....	7
10. ΠΡΟΣΟΧΗ! Τι λέει εκεί; .....	31
11. Τι βιβλίο είναι αυτό; .....	52
12. Ποπό! Κόσμος που περνά!.....	87
Γλωσσάριο.....	113





**Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').**

**Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.**